

Húsvét ünnepe után 5. vasárnap (Rogate)

► Jak 1,22–27

A szívbe oltott ige jó tettek gyümölcseit érleli

A vasárnap jellege

Ezen a vasárnapon az imádkozó ember és az imádságot meghallgató Isten áll az ige hirdetés középpontjában. A bevezető zsolnában annak írója az Urat magasztalja, aki nem utasította el imádságát, az ószövetségi textusban Mózes könyörög hűtlen népéért, az evangéliumban pedig Jézus arra biztat, hogy az ő nevében kérjünk mindent az Atyától. Az epistolában pedig még utalást sem találunk az imádságra. Az ige hirdetésben azonban nem szeretném sem az igei üzenetet, sem a vasárnap központi üzenetét figyelmen kívül hagyni. Rogate jelentése „kérjete”, ezért azt próbálom szavakba önteni, hogy milyen kérések fogalmazódhatnak meg bennünk az alapigével kapcsolatban.

Jakab levele

Az általam magyarul elérhető kommentárok (Groó, Semsey, Fekete) mind megegyeznek abban, hogy Jakab könyvének mind az írójára, mind a keletkezési idejére és helyére, címzettjeire nézve csak találgatni lehet, az idők során sokféle elgondolás született. Még az is kétséges, hogy levélnek lehet-e nevezni, többek szerint keresztény mivolta is kérdéses, a sok bizonytalanság miatt viszonylag későn (a 4. század második felében) került be az újszövetségi kánonba.

A különböző elméleteket itt nem fejtem ki, a fent említett íróknál utána lehet nézni. Inkább néhány olyan gondolatot választottam, amelyek amellettszólnak, hogy Jakab levelének minden bizonytalanság ellenére helye van a Szentírásban.

Luther nem tartotta nagyra Jakab levelét, mert

hiányolta belőle a kereszt teológiáját, és küzdelmeiben nagyobb jelentőséggel bírtak Pál apostol levelei és a hit általi megigazulás tanítása. A könyvhöz írt előszavában így foglalja össze véleményét: „Jakab azok ellen harcol, akik a cselekedetek nélküli hitre hagyatkoztak [...], ezzel elmentébe kerül Pállal és az egész Írással [...]. Ezért Bibliámban nem sorolom az igazi főkönyvek közé, nem akarom azonban senkinek megtiltani, hogy kedve szerint értékelje; mert egyébként sok jó mondás akad benne.” (Idézi GROÓ 1963, 7. o.)

Kierkegaard védelmébe vette Luthert és együttal Jakab levelét is, amikor arról ír, hogy ha Luther az ő korában élne, nagyon is fontosnak tartaná az iratot, hogy „megakadályozza azt, hogy a hitet és kegyelmet mint az egyedül szükségeset hiábavalóan emlegetssék és egy rafinált világiasság takarójával használják” (KIERKEGAARD 1929, 30. o.).

Semsey szerint Jakab levele nem egy krízisben lévő gyülekezet konkrét problémájára adott válasz. A levél címzettjei nem szenvednek üldöztetést, hanem a hétköznapi élet gondjai között hitüket megélni igyekvő, egyszerű emberek, akik számára kísértést jelent, hogy a gyülekezeti közösségben a szeretet rendje helyett a világi trend a mérvadó (LENKEYNÉ SEMSEY 2017, 29. o.).

Braumann az iratot parainézisnek tartja, vagyis a levél gyakorlati, a vallásos életfolytatásra vonatkozó útmutatások, intelmek egymással laza összefüggésben álló sorozata (idézi GROÓ 1963, 7. o.). Barclay ahhoz hasonlítja ezt, amit a rabbinista irodalomban így neveznek: *charaz*, amelynek jelentése: 'gyöngyöket felfűzni'. A rabbik szerint ugyanis nem szabad egy témánál sokáig időzni, mert elveszítik a hallgatóság érdeklődését (idézi FEKETE 1994, 9. o.).

Jakab levelének kapcsolata a szinoptikusokkal szembetűnő (LENKEYNÉ SEMSEY 2017, 25. o.; FEKETE 1994, 12. o.). Jakab szavai alapigénkben is egybecsengenek Jézus szavaival az ige hallgatásáról és megtartásáról (lásd pl. Mt 7,21–27; Lk 8,19–21).

Szavak és ami mögöttük van – Gondolatok az igehirdetéshez¹

(Az első gondolatot csak zárójelben teszem ide, mert a 21. vers nem része a kiírt alapigének, mégis fontosnak tartom, mert ebből indulhat ki az a következtetés, amelyet Jakab levon. Bár Varga szótárában az ἔμφυτος (’elültetett, elvetett’) szó jelentéseként kizárólag a mag elvetésének képét találjuk, szinte az összes bibliafordításban ezt olvassuk: „fogadjátok a belétek oltott igét”. Ez a kifejezés egyedül ezen a helyen szerepel az Újszövetségben (a magvető veti a magot: σπείρω, Pál a szelíd olajfába való beoltással kapcsolatban: ἐγκεντρίζω). Ha Jakab mondanivalóját tartom szem előtt, én is inkább az oltás képét veszem alapul.)

A számunkra kijelölt szakaszban kétszer találkozunk a „becsapja magát” kifejezéssel. A 22. versben a παραλογίζομαι szerepel (visszaható jelentéssel: ’elszámítja, áltatja, rászedi önmagát’), a 26. versben szereplő ἀπατάω (’megcsal, becsap, félrevezet’). Azt már csak én teszem hozzá, hogy a hazugságok gyakran szándékosak lesznek, mert másokat is be akarunk csapni, és „filiterekkel” szeretnénk befolyásolni a rólunk kialakítani kívánt képet.

Az ember, aki belenéz (κατανοέω: ’megnéz, ránéz, meg szemlél’; ’ráirányítja a figyelmét’) a tükörbe, és alaposan megnézi az arcát, nem idegen tőlünk. Aztán elmegyünk, és elfelejtjük, amit látunk. És a külsőnk esetében ez jól is van így. Hi-

szén hogyan tudnánk bárkivel, bármivel foglalkozni, ha egész nap csak a saját külsőnkkel lennénk elfoglalva? A tükör képe három üzenetet hordoz számomra, amikor a szabadság tökéletes törvényébe tekintünk bele (παρακύπτω: ’belehajol’, ’beletekint’; nem csupán egy „futó pillantást vet” a törvénybe, hanem – éppen az aor. jellegnek megfelelően – betekintést nyer). „Uram, adj türelmet, hogy elfogadjam, amin nem tudok változtatni, adj bátorságot, hogy megváltoztassam, amit lehet, és adj bölcsességet, hogy a kettő között különbséget tudjak tenni” – könyörög Assisi Szent Ferenc, és tehetjük vele együtt mi is. Ez az első kettő. És ott van az az eset, amikor látom, ami változásra szorul, de nincs hatalmamban, hogy megtegyem. A torz, beteg, áttétes „foltjaimmal”, sebeimmel orvoshoz kell fordulnom, csak ő tud segíteni, gyökeres változást hozni. Így vihetjük mi is bizalommal Krisztushoz bűnös életünket, hogy a régi elmúljon, és minden újjá legyen.

Nem egyértelmű, hogy mit ért Jakab a νόμος τέλειος τῆς ἐλευθερίας alatt, főként, ha összehajlítjuk Pál apostol gondolkodásmódjával, aki a törvényhez a szolgaság képzetét köti. Ám ha összehasonlítjuk a Római levélben írtakkal: „Nincsen azért most már semmiféle kárhozható ítélet azok ellen, akik Krisztus Jézusban vannak, mert az élet Lelkének törvénye megszabadított téged Krisztus Jézusban a bűn és a halál törvényétől” (Róm 8,1–2), láthatjuk, hogy Pál sem minden esetben negatív értelemben állítja elének a törvényt. Mert hogy ami nyomaszt, mert nem tudom teljesíteni, mert elhordozhatatlan áldozatokat követel tőlem, azt valaki helyettem magára vállalta. Így lesz számunkra Jézus Krisztus a szabadság forrása és ajándékozója; ő átokká lett értünk, hogy a törvény már ne átok legyen számunkra (Gal 3,13). „Krisztus megváltott. Aki ezt megérti, annak a törvény többé nem terhet jelent, hanem a szabadság védelmi rendszerét. Ez tudja megóvni az embert a szabadosságtól.” (FEKETE 1994, 57. o.)

A belénk oltott ige „termései” közül Jakab itt hármat említ. Az egyik a nyelv megzabolozása

¹ A szavak jelentésénél VARGA Zsigmond *Újszövetségi görög-magyar szótárát* vettem alapul (1992).

(χαλιναγωγέω: 'megzaboláz, féken tart'). Jakob számára valamiért különösen fontos volt, hogy a levél címzettjeit óvja a nyelv bűneitől. A 3. fejezetben részletesebben is ír erről.

A második „termés” a kiszolgáltatottakkal való törődés. Az ἐπισκεπτομαι ('kiszemel, 'meglátogat') szóra íj. Fekete Károly a gondoskodást javasolja.

A harmadik „termés”: tisztán (ἄσπιλος: 'szepelő nélküli'; mindegyik esetben általános értelemben az erkölcsi feddhetetlenség) megőrizni az embernek magát a világtól (κόσμος: 'rend, világrend, világmindenség'; „A világ különféle-képpen jellemzett, de mindenképpen Istennel ellenséges erők és lények székhelye, amelytől a keresztény embernek és az egyháznak tartózkodnia kell”). Nagy kísértés Isten mindenkori népe számára, hogy a világi (t)rendet vegye át. Jézussal együtt fohászkozhatunk: Nem azt kérjük, hogy vegyél ki minket a világból, hanem hogy őrizz meg minket a gonosztól!

Igehirdetési vázlat

A hallott ige

Isten nem kényszerrel vagy megfélemlítéssel oltja belénk szavát, hanem az ige hallgatása/olvasása által. Türelmesen várja, hogy egyszer csak szelíden fogadjuk. Az imádság kapcsolatfelvétel az Úrral, hogy üzenete ne csak a felszínen maradjon, hanem meggyökerezzen és szárba szökkenjen bennünk, hogy életünk összefonódjon az övével. Mert mit használ az embernek, ha befojtózza és posztolja a tényérjén csodásan elrendezett ételt, de aztán csak turkál benne? Amikor a szabadság tökéletes törvényébe nyerünk betekintést, meglátjuk, mennyire eltértünk a Teremtő alkotói tervétől, milyen messze eltávolodtunk az életadó és megtartó Istennel való közösségtől, de azt is, hogy ő ma is megmentésünkön munkálkodik. Ezért fordulhatunk hozzá: Uram, teremtsd újjá Szentlelkeddel!

A beoltott ige

A szívünkbe oltott ige változást indít el bennünk. Félreértések elkerülése végett – mivel a hallgatóink közül többen hamarabb asszociálnának erre – fontosnak tartom megjegyezni, hogy az oltás esetében nem az orvosok által használt védőoltásról van szó, nem is lehetne jó példa ebben az esetben, hiszen az a saját immunrendszer védekezését indítja be, nem úgy, mint a növényeknél használt eljárásnál. Ez utóbbi esetében épp az a lényeg, hogy a vad alanyba beoltott nemes rügyet vagy vesszőt jellemző tulajdonságok lesznek meghatározóak a terméshozatal szempontjából. Ha a beoltás megtörtént, nem csupán lehetséges vagy elvárható, hanem természetes, hogy a beültetett nemes vesszőnek megfelelő gyümölcs terem. Ha Isten beoltotta igéjét a szívünkbe, akkor abból egyenesen következik, hogy a termés sem lehet istentelen, csakis krisztusi.

Ahogy a nemesített növények esetében, úgy a mi életünkben is lesznek vadhajtások, ezeket kérnünk kell, hogy Jézus metssze vissza, hogy ne növekedhessenek fel a szeretetlenség és a békétlenség, a világiasság gyümölcsei, nehogy elszakadjunk attól, akitől az élető Lelket kapjuk. „Én Uram, én Istenem, vedd el tőlem mindenem, ami gátol Feléd! Én Uram, én Istenem, add meg nekem mindenem, ami segít Feléd! Én Uram, én Istenem, fogadd el az életem, hadd legyen egészen a tiéd!” (Sillye Jenő)

A termést hozó ige

A nemes vessző nemes gyümölcsöt hoz, táplálót, szemet és ízlelőbimbót gyönyörködtetőt. A belénk oltott ige is sokak számára áldásos tetteket terem.

A szavaink súlyos károkat tudnak okozni. Akár olyan lelki sérülést, amely egy életen át tartó gyötrelmet eredményez. Ma pedig már nemcsak szemtől szemben tehetik meg ezt az emberek, hanem a neten keresztül a távolság biztonságából, gyakran az ismeretlenség homályából, még bátrabban és gyakrabban elkövetik. A bántalmazott számára lassú és nehéz a gyógyulás az emberek iránti bizalmatlanságából és félelemből, még segítség-

gel is. Imádkozzunk érőért és Lélekért, hogy meg tudjuk zabolázni a nyelvünket, féken tudjuk tartani a kikíváncozó negatív, bántó, ítélkező szavakat, hogy hallgassunk, amikor hallgatni kell, és krisztusi szeretettel szóljunk, amikor szólunk kell.

Az özvegyek és árvák Jézus korában védtelessé váltak, képviselő nélkül maradtak. Ma talán nem ilyen rossz a helyzet, de most is sok ember van, aki társra, segítségre szorul. A látogatás vagy az adomány nagy segítség lehet, de azt, ami elveszett (családtag, munkahely, önértékelés), nem pótolja. Hadd álljon itt egy idézet, amely szerintem nagyon jól visszaadja, mire gondolhatunk ma Jakab szavait olvasva: „Itt ennél sokkal lényegesebből van szó. Arról, hogy mi vegyük fel a kapcsolatot ezekkel az emberekkel. Vagyis az özvegy és az árva ne legyen ismeretlen, távoli, hanem legyen közvetlenül hozzánk tartozó. [...] Arról, hogy testvérként élj testvéreiddel”, mert – mint Rác Miklós írja igehirdetés-kötetében – „a szabadság tökéletes törvénye lényege mutatkozik abban, hogy mindenkit Isten gyermekének hirdet” (RÁC 2017, 154–156. o.). Jézus is segítő szeretettel fordult a szükségét szenvedők felé. Ezért kilépve az önmagunk körül való forgásból, így fohászkodhatunk: „Ó, Uram, segíts meg, hogy törekedjem, nem arra, hogy megvigasztaljanak, hanem hogy én vigasztaljak, nem arra, hogy megértsenek, hanem arra, hogy én megértsek, nem arra, hogy szeressenek, hanem hogy én szeressek.” (Assisi Szent Ferenc)

További javaslatok az istentisztelethez

Imádság

Urunk! Magasztalásodat hallotta fülünk: add, hogy süket legyen a veszekedés és a békétlenség hangjára. Nagy szeretetedet látta szemünk: add, hogy meglássa üdvözítő reménységedet is. Dicséretedet énekelte nyelvünk: add, hogy az igazat vallja ezután. Csarnokaidban járt a lábunk: add, hogy a világosság útján járjon ezután. Testedből részesült a testünk: add, hogy új életet éljen ez-

után. Hála néked kimondhatatlan ajándékosért. Ámen. (Malabár liturgia, 5. század. *A dunántúli evangélikus énekeskönyv rövidített kiadása új részszel.* Budapest, 1957. 448. o.²)

Lekciók

Jn 16, 23b–27; 2Móz 32,7–14

Énekek

EÉ 290, 452, 461, 441

Illusztrációk

„Jak 1,22–26

Olvasd újra a három kedvenc bibliai versedet! Vajon Isten milyen cselekvésre indít téged ezeken keresztül? Írj le pár ilyen dolgot, majd menj, és valósítsd meg az egyiket!” (*Biblia neked. Interaktív kiadás fiataloknak.* Harmat Kiadó, Budapest, 2021)

KÉP

Michael Henessy: *Imaiskola. Rajzos tanfolyam 110 leckében.* Lélek és Élet Alapítvány, Budapest, 1994. 110. rajz.

² https://library.hungaricana.hu/hu/view/EvangélikusEnekEskönyvekAgendak_011/?pg=447&layout=s

GONDOLATOK

„A csend gyümölcse az ima.

Az imádság gyümölcse a hit.

A hit gyümölcse a szeretet.

A szeretet gyümölcse a szolgálat.”

Teréz anya (1910–1997) római katolikus apáca,
a Szeretet Misszionáriusai szerzetesrend alapítója

„Tedd, amit tudsz, és imádkozz azért, amit nem tudsz!”

Charles Haddon Spurgeon (1834–1892)
angol baptista prédikátor

„Az embernek úgy kell élnie, amint gondolkozik,
mert másképp előbb vagy utóbb úgy fog gondol-
kozni, ahogyan él.”

Paul Bourget (1852–1935) francia író, kritikus

Felhasznált és ajánlott irodalom

BALICZA Iván 2007. Húsvét ünnepe után 5. vasárnap
(Rogate). *Lelkipásztor*, 82. évf. 5. sz. 185–186. o.

CZÖNDÖR István 2016. Húsvét ünnepe után 5. vasár-
nap (Rogate). *Lelkipásztor*, 91. évf. 4. sz. 148–150. o.

FEKETE Károly, ifj. 1994. *Jakab apostol levelének ma-
gyarázata*. Kálvin Kiadó, Budapest.

GROÓ Gyula 1963. *Jakab levele*. Evangélikus Sajtóosz-
tály, Budapest. Web: [https://medit.lutheran.hu/si-
te/konyv/2906](https://medit.lutheran.hu/site/konyv/2906).

KIERKEGAARD, Søren 1929. *Önvizsgálat. Ajánlva a
kortársaknak*. Ford. Szeberényi Lajos. Evangéli-
kus Egyházi Könyvkereskedés, Békéscsaba. Web:
[https://medit.lutheran.hu/files/kierkegaard_on-
vizsgalat_bekescsaba_1929.pdf](https://medit.lutheran.hu/files/kierkegaard_on-
vizsgalat_bekescsaba_1929.pdf).

LENKEYNÉ SEMSEY Klára 2017. *Jakab és Filemon le-
velének magyarázata*. Debreceni Református Hit-
tudományi Egyetem, Debrecen. Web: [https://epa-
oszk.hu/03900/03996/00003/pdf/EPA03996_ac-
ta_2017_10.pdf](https://epa-
oszk.hu/03900/03996/00003/pdf/EPA03996_ac-
ta_2017_10.pdf).

RÁC Miklós 2017. *Az élet az éltető Isten cselekedete*.
Magánkiadás, Szombathely.

SÁRKÁNYNÉ HORVÁTH Erzsébet 1983. Húsvét ünnepe
után 5. vasárnap. *Lelkipásztor*, 58. évf. 3. sz. 189–193. o.

VARGA Zsigmond J. 1992. *Újszövetségi görög–magyar
szótár*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Bu-
dapest.

■ RÁC DÉNESNÉ